

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno.
Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštne proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 3. marca 1923.

Ne demagogija, resno
delo vodi k zmagi!

Ne vdajmo se!

Od vseh strani se pojavljajo ljuti napadi na enotno delavsko fronto sedaj ob volilnem boju, čeprav je vse socialistično delavstvo prepričano, da je le v enotnem nastopu njegov spas. Proti enotni fronti nastopajo meščanske stranke, zmerjajo nas z najrazličnejšimi psovkami ter dopovedujejo, da je izgled na uspeh pri volitvah slab za socialistično fronto. Mi se temu ne čudimo, ker so vedno tako delali. Volilcem pripovedujejo, da socialisti doslej niso ničesar izpolnili od svojih obljub. O tem govoriti, kaj so socialisti obljubili in izpolnili, to ni potrebno, ker naši volilci prav dobro vedo, da naš boj ne gre za koncesije, ampak v glavnem za socialistična načela, proti katerim so vobče nastopali enako odločno radikalci, klerikalci in tudi samostojni kmetje ter narodni socialisti; le redko so se ločile te stranke po svojem nastopanju celo v zgolj delavskih socialno-političnih vprašanjih.

V volilni boj ne gremo zato, da prinesemo kože dobrot iz Belgrada, v Belgrad ne gremo zato, da smo poslanci, pač pa zato, da tam nadaljujemo opozicijo proti režimu, proti meščanskim strankam, ki so državo zavedle v sedanje razmere ter skušajo izvajati pravo balkansko reakcijo, ki nima primere v Evropi. Kot monsturno omenjamo omejevanje državljanov svoboščin, demontiranje socialne in delavske varstvene zakonodaje ter namen odprave ministrstva za socialno politiko, kakor tudi še posebej ukinitve nekaterih obrtnonadzorniških mest ter znižanje personala v delavskovarstvenih institucijah.

To so sadovi politike do sedaj vladajoče buržoazije; da draginja tako narašča, to so sadovi dosedanje politike in uprave vaših strank; kaj hočete še potem očitati vi, ki ste odgovorni za vse to v državi, kar se je zgodilo in kar se godi, ker ste vladajoče stranke.

Kakor smo rekli, ne čudimo se, če meščanske stranke nastopajo proti enotni fronti socialističnega ljudstva v Sloveniji, čudimo se in obsojamo pa, da se nahajajo med takozvanimi

voditelji delavskega pokreta ljudje, ki skočijo temu enotnemu nastopu socialističnega delavstva v hrbet s tem, da kandidirajo proti enotni fronti ali pa se postavljajo v rezervo, češ, se še niso odločili. Vprašamo le, kam se je treba odločiti? Ali morda za demokrate, ali za radikalce ali za Šusteršiča? Ako ste socialisti, se morate odločiti za socialistično fronto, če pa niste socialisti, potem pa napravite danes ali jutri tako kakor so napravili tisti „socialisti in komunisti“, ki danes kandidirajo na radikalski listi ali pa agitirajo za radikalsko stranko.

V tem pogledu je torej že treba jasnosti. Ali s socialisti ali pa proti njim; eno ali drugo, samo, da smo na jasnem.

Socialistična stranka delovnega ljudstva se prav dobro zaveda svoje misije in z njo vse ono ljudstvo, ki pripozna potrebo, da dobe v narodni skupščini socialisti čimvečje zastopstvo, ki ne bo nosilo svojim volilcem cekinov v koših iz Belgrada, ki ne bo moglo dosti vplivati na reakcionarne buržujske srbske, hrvaške in slovenske gospode, pač pa hoče v narodni skupščini nastopiti najodločnejše proti korupciji, proti reakciji in proti neredu, kar vse je vzrok teh neznosnih razmer v državi. Program, ki si ga je sestavila stranka, garantira za delavnost v tem zmislu; skupna volivna akcija z organizacijo SSDL in SSJ in KDZ v mariborski oblasti, se mora in sme smatrati v Sloveniji kot edini opravičen nastop enotne fronte v socialistični volilni akciji.

Zaraditega pojdejo vsi socialistični volilci v Sloveniji ne glede na napade, ne glede na tiste posameznike, ki izdajajo enotnost socialistične volilne akcije, na volišče dne 18. marca in glasujejo za enotno socialistično listo, zavedajoč se, da so načela in program, ki jih ta skupnost zastopa, prava, ter da je v današnjih razmerah socialistična solidarnost najvažnejše vprašanje za vsakega poštenega socialisti, če hočemo priti do politične moči.

Vesel pojav v volilnem boju.

Za naše stremljenje je najvažnejši pojav ta, da je tudi v Srbiji zmagalo načelo konsolidacije delavskega pokreta. Stremljenje, ki ga gojimo pri nas že nad leto dni, se dobi doslej ni pojavljalo v taki meri, da bi bilo prišlo v javno diskusijo. Danes se pa pričinja že tudi pri srbskih sodrugih pojavljati ista tendenca in »Radničke Novine« same pišejo mnogo o tem vprašanju, ter so mnenja, da je razpravljanje o vprašanju važno, da ima stremljenje resen pomen ter je pričakovati, da se na podlagi resnega razmotrivanja in iskrenosti iz tega gibanja ustvari temeljita konsolidacija socialističnega gibanja.

Iskreno pozdravljamo ta pojav med sodrugih v južnih pokrajinah v nadi, da bodo to zblizanje in končno zedinjenje socialističnega pokreta z vsi iskrenostjo pospeševali nadalje ter upoštevali razpoloženje, ki ga čuti zatirano ljudstvo po vsej državi.

Za izvedbo pripravljanih del sedaj med volitvami pač ne bo časa. Po volitvah pa je treba rešiti to vprašanje zedinjenja najprej na zaupniških posvetih in potem na širšem kongresu. Medsebojni razgovori so potrebni, ker je treba utrditi medsebojno zaupanje, ki ga je razdel v socialističnem pokretu nesrečni medsebojni boj. Združiti se je treba v načelih, taktiki, delati sporedno, to je, deliti delo, pa bo za vse teoretične in praktične delavce v stranki dovolj dela; nastati mora konkurenca, kdo bo več napravil za socialistično prepričanje, iskati v uspehih zadoščenja, ki ga pa dobimo le v združenih in močni enotni fronti socialističnega gibanja.

Naravni čut že pravi vsakemu količjak inteligentnemu in razrednozavednemu delavcu, da se mora proletarijat zediniti na podlagi svojih interesov in socialističnih načel. Zaraditega smo vedno naglašali, odkar izhaja ta-le naš tednik, da je naloga vseh agitatorjev in propagatorjev v socialističnem pokretu zbuditi čut solidarnosti med proletarijatom, da se ta čut oživi in utrdi.

Največ razdora je v zadnjih dveh letih povzročil socialističnemu pokretu v Sloveniji sedanji pokra-

jinski tajnik, na katerega nesposobnost smo opozarjali že pred dvema leti, to je takrat, ko je bilo še čas in mogoče obvarovati pokret pred težkimi posledicami, ki jih imamo danes. S čudom smo čitali v »Napreju«, da so prav tisti sodrug, ki so takrat dajali potuho Bernotu, moža šele sedaj pustili na cedilu in osnovali svojo skupino. S tem so »nezvesti« sodrug prišli prav na isto stališče, na katerem je bila lani od njih in Bernota izključena krajevna organizacija ljubljanska in v zadnjem času tudi mariborska.

Neštetokrat smo že predlagali, da je treba v Sloveniji sklicati vse znane zaupnike socialističnega pokreta ter se posvetovati v ustanovitvi enotne socialistične politične organizacije. To se pa ni zgodilo iz osebnostnih razlogov. Pač pa se je od vseh strani z naslodo čitalo pamflete, ki jih je prinašal »Naprejš« in drugi listi proti sodrugom, ki so delali s požrtvovalnostjo vse svoje življenje. V tem oziru je torej treba kreniti na drugo pot, na pot načelnosti, na pot discipline v organizaciji, ki pa ne sme biti pomešana z ljubimkanjem do te ali one meščanske stranke. Ljubimkanje je bil namreč vzrok, da se je pričelo nezaupanje v zaupniških vrstah, in kdor se hoče danes opravičevati s tem, da je ta ali ona organizacija grešila proti načelu ali proti disciplini, ta naj se lepo potrkna na prsi in prizna, da so grešili vsi tisti, ki so uvedli v delavski pokret zahrbtni osebni boj in tudi tisti, ki so ta boj moralno podpirali, za to, da so podpirali s svojo taktiko režim in politiko meščanskih strank. Priznavamo, da so taktična vprašanja jako kočljiva ter da so politične stranke za taktična vprašanja bolj občutljive kakor za načela, če niso idejno popolnoma prežete z načeli. Na drugi strani je pa zlasti pri taktičnih vprašanjih največja nevarnost, da se vsilijo v pokret osebnosti in osebne ambicioznosti, kar je najnevarnejša bolezen za stranko, ki mora delati načelno, socialistično, proti demagogiji, prepričevalno in kulturno. Zaraditega je stvarna resnost predpogoj socialističnemu pokretu, resnost v načelih, resnost v združevanju in zasledovanju cilja.

LISTEK.

Mož z rdečo krizantemo.

Napačno bi bilo, če bi sodili ljudi po tem, kako se oblačijo, kako češčejo in kakšno frizuro nosijo; prav tako bi bilo napačno, če bi presojali značaj posameznikov po njihovih besedah in pisanju, pred njihovimi dejanji in nehanji pa bi si zakrivali oči. Obleka še ne napravi človeka, beseda pa tudi dostikrat ne izraža tega, kar je v srcu. Kdor misli, da je drugače, ta se klanja sandalom, ne pa sultanu.

So namreč ljudje, ki niso to, za kar se izdajajo. Suknja najnovejšega kroja, zlikane hlače in polizana frizura še ne ustvarjajo salonskega leva. So pa tudi ljudje, ki si priuče par fraz, kakor to pač razmere zahtevajo; si vtaknejo v gumbnico belo krizantemo, pa hajdi na pozorišče v pozici kralja na Betajno-

vi. Pogovor ti znajo vedno zasukati tako, da jim le težko prideš do živega, površni opazovalci pa jih smatrajo za izborne poznavalce literature, sociologije, za prvovrstne filozofe, politike in nesebične borece za narodov blagor.

Pa so le hohštapljerji!

So namreč tudi ljudje, ki jim najboljša maska ne zakrije njih pravega obličja. Dober recitator še ni dober igralec, kakor tudi še ne znači, da mora biti dober mimik tudi dober igralec. Mnogim manjka sploh vsega. Bela krizantema še ne vstvarja resničnega »moža z belo krizantemo«.

Poznam moža, ki se je drzko postavil na oder, pa recitiral Cankarja, še celo predaval je o njem. Ni sicer nosil bele krizanteme v gumbnici, toda hotel je biti »mož z belo krizantemo«, kralj na Betajnovi. O, bridka ironija!

Pa mož je nastopal še pozneje z belo krizantemo. Ozrl sem se, pa s

studom opazil, da curlja od njegove krizanteme kri, rdeča kri, nedolžnih otrok. Še več! Otroška kri je bila pomešana s solzami matere...

Mož z rdečo krizantemo pa je še vedno govoril o Cankarju z belo krizantemo — govoril je o potici in klobasah, ki naj jih oče pošilja o Novem letu, o Veliki noči in o Božiču svojim otrokom; zmerjal je tiste s hlapci, ki tega ne delajo. Govoril je in še govori, izpod krinke pa je režal njegov pravi obraz, da sem ga spoznal vsega do kraja.

In govoril je in še govori o moralni in čistosti, o pometanju in metlali, o smeteh in pometajih; govoril je in še govori, še, še... izpod krinke pa reži njegov pravi obraz vse do kraja.

Cankar naj služi komu za krinko?!

Svetoskrunstvo!

O morali govori in o pijanstvu mož z rdečo krizantemo, skrivajoč se za hrbet Cankarju, pa pometa in

drugim piše nekrologe. Toda Cankar je pisal: »Na nekrolog za zdaj še ne mislim in tudi misli ne bom vse do tistega dne, ko se mi bodo zagabile ženske in se mi bo ustavilo vino; slavo pa sem že od nekdaj rajši drugim pel nego sebi. Zdi se mi, da bi bilo koristno, če bi vsak človek (!) očitno povedal o svojem pravem življenju vse, kar more.«

Mož z rdečo krizantemo Cankarja sicer recitira, nekrologov pa ne piše sebi, marveč — drugim. O, sv. Kolokotronij!

Mož z rdečo krizantemo piše o potici in klobasah za otroke, o poštnih znamkah in socializmu, o pšenici in esperantu, o zakonski ženi in njenih dolžnostih ter drugega več. Toda tudi Cankar piše o tem. Poslušajmo kaj pravi:

»Žena je devetkrat močnejša od moža, mati pa devetkrat devetdesetkrat. Če bi bil rekel svoji materi, da naj mi za ped odmakne ljubljanski vrh, zato ker preveč tišči na

Pričakujemo pa, da bo nova skupina lojalna enako kakor hočemo biti lojalni mi, in smo bili v razmerju do socialističnih struj do slej strpni, dokler je šlo za pošte-

no delo. V tem zmislu hočemo pospeševati skupno delo za potrebno konsolidacijo pokreta, ako je dobra volja povsod.

Iz kroga justice.

Nedvomno bi imeli v tej-le novopreči državi lahko mnogo bolj urejene razmere, zlasti v primeri z razmerami v drugih državah, znatno boljše socialne razmere, če bi imela državna uprava več zmisla za upravnost in družabno življenje. V vseh panogah buli skozi razpoke režima površnost ali pa nebrižnost, nerazumevanje za interese državljanov. Ako bi hoteli, da se v tem oziru razmere izboljšajo, potem bi bilo v prvi vrsti treba temeljitih reform tam, kjer danes odločajo v prav veliki meri osebni in rodbinski interesi žlahte, ki vlada v Srbiji gospodarsko in politično, ne pa v interesu splošnosti.

Zanimiv članek, ki sicer ne obdelava stvarne dnu, prinaša nedeljski Protičev „Radikal“ pod naslovom „Spasajmo naše pravosude!“. Zdi se nam potrebno, da tudi mi opozorimo na to vprašanje ter objavimo vsebino tega, sicer v meščanskem zmislu pisanega članka.

„Radikal“ izvaja:

Pravica vzdržuje deželo in mesta. To sveto resnico je sprejel že ves kulturni svet. Pri nas pa se v zadnjem času malo misli na to, zakaj naše pravosodstvo se zanemarija in je pred razsodom, zlasti v Srbiji.

Število sodnikov se manjša, delo se pa kupi, tako da bo treba leta, preden pride sodstvo sploh zopet v tekoče.

Na podlagi podatkov, ki so nam na razpolago, imamo najslabše razmere v Vojvodini, to je oblast, v kateri se tak nedostatek najtežje prenaša z ozirom na etnografske razmere in neprijateljsko čustvovanje. Zaraditega bi morala naša država urediti v državi čimprej pravosodstvo, zlasti pa še v Vojvodini.

V minulem in od početka tega leta do danes je zapustilo državno službo nad 50 sodnikov, ker niso mogli živeti od državne plače. Izstopanje pa še ni končano, ker se še mnogo sodnikov pripravlja na izstop iz državne službe. V Vojvodini je že več sodnij, kjer nimajo nobenega sodnika. Naše ljudstvo težko prenaša to pomanjkanje sodnikov, ker trpi pri tem gospodarski razvoj. Posebej ni treba dokazovati, kaj trpi trgovstvo, če sodišča ne delajo. Kako se zavlačujejo zapuščinske obravnave? Zemljiške knjige se ne vodijo, kar pomeni vse samo veliko škodo.

Pri nekaterih sodiščih je že na tisoče kazenskih ovadb. Pri nekem okrožnem sodišču nad 10.000 nerešenih sporov itd.

Zaraditega je nastala med ljudstvom posebna nejevolja. V Bački Topoli so prebivalci sklenili, da si med seboj nalože davek, ter da doplačajo na ime ljudske doklade sodnikom še toliko, kolikor jim sedaj daje država na plači in dokladah, samo da dobe sodnike. V Veliki Kindi so gospodarski krogi sklenili, da zberejo življenjske potrebščine v korist sodnikov ter da se obvežejo, da dajo sodnikom vse to brezplačno — samo da ne ostanejo brez sodnikov. Ljudstvo torej želi, da se pravosodje čimprej uredi ter tudi žrtvuje v ta namen. Minister pravde in vlada pa menda niti ne misli na to, dokler se vse ne poruši.

Protičev „Radikal“ naglašja, da opozarja na ta nedostatek in razpoloženje med ljudstvom iz ljubavi do države. Škoda je, da je bila narodna skupščina razpuščena, preden je rešila to vprašanje. Sedaj pa bi morala vlada predložiti tak predlog finančnemu odboru, s katerim bi se sodnikom plače primerno zvišale, da bodo mogli živeti dostojno, ne pa da ali trosijo svoje lastno imetje za državo ali se zadolžujejo. Sodniki morajo biti neodvisni, ako hočemo imeti dobro pravosodstvo, toda, kako naj bodo neodvisni, če ne morejo živeti od svoje plače. Sodniki ne smejo prejemati postranskih zaslužkov, ako hočemo, da bodo nezavisni. In kakšno delo se more zahtevati od njih, če jih mori skrb za vsakdanje življenje?

Zadnji čas je, da se to vprašanje vzame v pretes. Pričakujemo, da najdejo poklicani faktorji časa za to, čeprav se nahajamo v volilni agitaciji, da se posvetujejo o vprašanju. To ni strankarsko, marveč je državno vprašanje. Vseh strank se to tiče, ki imajo interes na državi. V prvi vrsti pa je poklicana radikalna stranka, da reši to vprašanje, ker vlada, in ker minister financ ne bo težko našel sredstva za tako najvažnejšo državno potrebo.

Končno pravi „Radikal“, da je s tem napravil svojo dolžnost, če je ob dvanaesti uri opozoril na ta interese.

Razmere v Macedoniji z bolgarskega stališča.

(Iz „Novih Zapiskov“. — Priobčujemo v Informacijo.)

Izvršalni odbor macedonskih izseljencev v Bolgariji je izročil II. mednarodnemu sociološkemu kongresu na Dunaju 1922. leta spomenico o razmerah v Macedoniji, ki jo je poslal tudi uredništvu »Novih

Zapiskov«. Iz nje posnemamo sledeče:

Macedoniji se godi krivica, ko je bila po bukreškem miru 1913. l. razdeljena med Srbe in Grke. Macedonija ima po statistiki iz 1900. l.

Močilnik, bi ga bila najbrž zares odmaknila. Bog daje materam čudne uganke. Na primer: Kako bi se pripravilo kosilo za osmero ljudi (recimo: je troje otrok), če ni groša v hiši (recimo: poslanskih dnevnic) in če ne da štacunar niti soli na upanje? Kosilo je na mizi. Skrivnostno gre življenje dalje od dne do dne in se ne ustavi« (niti ne na sodišču).

Mož z rdečo krizantemo rolni o poštenju in o tatovih, o pravilniku, o sklepah in paragrafih. Oj, kako lepo piše Cankar o tistih, ki pravijo: »Hvala Bogu, da nisem tak, kakor tale cestinar.« Tistemu, ki pravi: »Ne kradel nisem, ne ubijal, ne prešeštoval, čista je moja duša!« je Cankar zalučil v obraz:

»Laznjivec! Ali nisi lupil jabolko, ko si šel mimo lačnega ter si ga pogledal brez sramu? Hujše je bilo, nego da si kradel, ubijal in prešeštoval! Pravični sodnik, srce, bo rajše odpustilo ubijalecu, ki je gre-

doč pod vislice pobožal jokajočega otroka, nego tebi čistemu! Zakaj srce ne pozna malenkosti in tudi ne paragrafov...«

Cankar pa tudi piše, zdi se mi, krizantemo:

»Noben pisatelj še ni bil poklican in sposoben, da sam razkaže svoje življenje. Ali kazi ga, da nikoli ne more zatajiti starokopitnega šolmaštra, ki hodi po svetu in ponuja lepe nauke, kakor Ribničan rešeta. V svojem življenjepisu (osebne organu) daje zelo pametne in zelo stroge nauke svoji lastni mladosti, časih pa ji celo s palico požuga. Zato se mi zdi, da podoba te mladosti ni čisto resnična, da jo je bil popačil šolmašter.«

Te poslednje besede so bile sicer namenjene nekomu drugemu; toda če bi bil Cankar poznal moža z rdečo krizantemo... o joj!

Brezgov evet.

67.840 Zidov, 80.767 Romunov, 128.711 Albancev, 228.702 Grkov, 499.204 Turkov, 1.181.336 Bolgarov; srbskega prebivalstva ni v tej deželi.

Zmagovalci so v Bukarešti narokovali mir, ki tepta vsako svobodo nesrbskega in negrškega prebivalstva glede jezika, verstva, šolstva. Začeli so s fizično in z moralno inkvizicijo, ki uničuje bogato narodno kulturo, pridobljeno v dolgotrajnih bojih. Naj sledi primer:

V letih 1911. do 1912. je imel bolgarski eksarhat v Turčiji pod svojo oblastjo:

1. 13 licejev s 148 profesorji in 2191 učenci; 87 progimnazij z 238 učitelji in 4309 učenci; 1273 osnovnih šol s 1880 učitelji in 72.354 učenci, skupno 1373 šol, 2266 učiteljev in 78.854 učencev, ne všteti nad 200 katoliških bolgarskih šol. Od 1755 učiteljev so bili 1909. leta vsi domačini — Macedonci razen 15, ki so bili iz Bolgarije, in 4 tujcev.

2. Leta 1909. so imeli Bolgari 7 prelatov, 1310 duhovnikov, 1331 cerkev, 294 kapelic in 273 samostanov.

3. Delovale so večerne šole za analfabete, več bogatih knjižnic, čitalnic, nekaj tiskaren (v Solunu dve), časniki in časopisi: »Vesti«, »Konstituciona Zrja«, »Narodna Volja«, »Edinost«, »Očetovstvo«,

Rodina«, »Pravo«, »Svetlina«, »Istina«, »Učiteljski Glas«, »Rabotnik«, »Rabotničeska Iskra«, »Belomorec«, »Bulgarin«, »Kulturno Edinstvo«, »Iskra« itd.

Od vse te velike bolgarske kulture, ki je bila prednja straža napredka na Balkanu, ni danes ostalo ničesar. V Macedoniji se ne spoštujejo zakoni o zaščiti narodnih manjšin, nasprotno vlada nasilje: zavratni umori, plenitve, posilstva, izgoni. Od decembra 1920. do 20. maja 1921. leta je bilo zrušenih 115 poslopij, celotno prebivalstvo 53 vasij je bilo strahovano, v 50 vaseh je bilo celotno prebivalstvo zaprto, različnih oseb je bilo zaprtih 1428, 675 jih je bilo krvavo tepenih, 34 žensk onečaščenih, 21 oseb je bilo umorjenih brez razsodbe, 13 jih je umrlo zaradi udarcev, bila sta dva poskusa zavratnega umora, 11 oseb se je pogrešalo. Zakonita pot je izključena v Macedoniji. Diplomacija in Družba narodov sta nemi priči teh zločinov.

V imenu 200.000 bolgarskih izseljencev se obrača njih izvrševalni odbor na kongres sociologov s prošnjo, da po svoji možnosti in preudarnosti najde sredstva, s katerimi bi bili prisiljeni Grki in Srbi, da vrše v mirovnih pogodbah prevzeto varstvo narodnih manjšin.

Dr. L.

POLITIČNI PREGLED.

Hegemoncija radikalne stranke. Pri nas se zbuja nekako sovraštvo do Srbov z vso nepremišljenostjo. Srbi so narod, ki je nadarjen, ljubeznjiv in spravljen; to bi bila splošna sodba. Politične stranke namreč vedno pozabljajo, da radikalni ali pa demokrati niso srbski narod, niso delovno ljudstvo, ampak le srbska buržoazija, ki je tlačila srbski narod celo stoletje kot taka, prej pa pod turško vladavino. Ti dve meščanski stranki sta po svojem bistvu reakcionarni in ker sta imeli že dolgo časa v deželi avtoritativno oblast, sta zatirali vsakršno svobodo naroda. Ako so ti buržuji že pred vojno trompetali v svet o demokratizmu in o svobodnihah v Srbiji, je bila to navadna laž, ker so svobodo uživali samo ožji krogi vladajoče klike. Povsem napačno je torej, da se pri nas goji sovraštvo do Srbov sploh, ker ni utemeljeno, pač pa je utemeljen razredni boj proti reakcionarni srbski buržoaziji. Boj proti tej reakcionarni družbi se bo pa vodil edino-le od razrednega proletarijata, ne samo Srbije, ampak cele države. Srbsko delavstvo prav dobro čuti trdo pest te družbe, toda uspešen boj bo mogel voditi le združen proletarijat, ne pa posamezna pokrajina. Boj proti takozvanemu srbstvu je še iz drugih političnih razlogov neoprotun. Radikalci namreč hočejo ohraniti »srbsko« hegemonijo v državi. To stališče more zavzemati edino stranka, ki je že prej gospodovala majhni Srbiji. Sedaj pa imamo večjo državo in v tej državi mora priti do sporazuma, do katerega pa meščanske stranke še dolgo ne pridejo. Torej tudi v tem pogledu je poklican proletarijat, da zlomi teror te starokopitne buržoazije, in zopet le socialistični proletarijat cele države. Boj proti kapitalizmu nas torej veže, specielno pa nas veže še boj proti sedanjí reakciji, režimu. To mora biti vsakemu socialistu jasno.

Radikalne „Jutranje Novosti“ od srede groze mladim in starim demokratom. Jutro“ in „Tabor“ napadata radikalce in jim očitata vse grehe, ali vsaj tiste, katerih niso sokrivi tudi demokrati. „Jutranje Novosti“ pravijo na to, da naj oba lista pazita, da ne pridejo radikalci s „starimi odkritji“. Torej tudi radikalci imajo stare stvari zoper demokrate, ki so jih izvajali takrat, ko so vladali z radikalci. In sedaj radikalci groze, a takrat so molčali, tudi sedaj molče. Enako nepošteno je, če so radikalci molčali o demokratskih lumparijah takrat, kakor če molče sedaj, zlasti, če je stvar v javnem interesu. Oboji

zaslužijo enako obsodbo, ker to pomeni, da so ravnali koruptno. In taki ljudje pojo slavo svoji protiljudski politiki! Pošteno bi bilo, da poveste lumparije, če veste zanje!

Pašić kliče na korajžo. Na radikalnem kongresu v Belgradu je rekel ministrski predsednik Pašić: „Prihodnje volitve so splošno ljudsko glasovanje, kjer naj narod pove, ali je za izpremembo ustave ali ne.“ S to izjavo je Pašić jasno povedal svoj namen. Tudi mi povemo Pašiću jasno, da smo za temeljito izpremembo ustave. Sedanje volitve so res v znamenju tega boja, nadejamo se pa, če ima narod količjak politične zrelosti in vidi pred seboj ta režim, da se bo odločil za izpremembo ustave.

Vseh kandidatnih list za narodno skupščino je vloženi 312. Volitev se udeleži 32 strank in skupin. To je pravi eldorado za volilce.

Nad „Slovenecem“ se znašajo demokrati, češ, da je dobil od avstrijskega ministrskega predsednika barona Gautscha med vojno tisočake podpore. Tej vesti verujemo, vsaj tudi klerikalci tega ne taje. Kakor pa vemo, je „Slovenec“ dobro situiran meščanski list, pa je kljub temu sprejel „podporo“, kaj si šele moremo misliti o drugih listih, ki jih imamo cele kope, ki nimajo naročnikov. Od kod pa ti dobivajo denar? To nam le predobro potrjuje, da večino teh listov ali podpira vladni režim direktno ali indirektno ali pa bankarska gospoda — in delavci to časopisje čitajo, ki se bojujejo proti delavstvu ob milosti kapitala.

Tudi demokrati imajo smolo. V topliškem volilnem okrožju so dožili demokrati štiri volilne liste, v kragujevskem pa dve. Radikalci so močstri v spletkarijah, s katerimi so demokrate enako „razturali“ kakor skoro vse druge stranke s svojimi — kupčijami in agenti provokaterji.

Sušak pri Reki je zapustilo te dni italijansko vojaštvo. Fašisti so hoteli še prej pobrati razne dragocenosti in Sušaku, pa jih je ljudstvo pregnalo.

Dogovori med Avstrijo in Jugoslavijo. Avstrijski kancler dr. Seipel se je mudil minuli teden tri dni v Belgradu. Z njim je bil minister zunanjih stvari in referenti v gospodarskih zadevah. Podpisali so štiri dogovore glede gospodarskih vprašanj: 1. o odpravi sekvistrov, 2. o regulaciji plačil, 3. o akcijah podjetij bosensko-hercegoveškega erara in 4. o prenosu sedežev akcijskih družb, ki imajo svoj sedež v Avstriji, delokrog pa v Jugoslaviji. V razpravi je trgovska pogodba, ki pa še ni sklenjena. Pri teh pogajanjih se je določila odškodnina za predvojne dolgove, ki se

bodo plačali 100 avstrijskih kron za 1 Din, dočim se bodo izplačevala vojna posojila in dolgovi le v avstrijskih kronah. Pri akcijskih družbah odstopijo avstrijske družbe nekaj delnic državi.

Reakcija v Bulgariji. Bulgarsko sobranje je sprejelo volilni zakon v drugem branju, s katerim se odpravlja dosedanja poročna volilni sistem. Novi zakon bo ugoden za večinske stranke. Tak volilni red imamo tudi že v Ljubljani, in kakor se je izkazalo, volilci lahko tudi take brutalnosti obidejo, če smatrajo večinsko stranko za škodljivo.

Madžarska je sprejeta v zvezo narodov.

Orientalno vprašanje še ni rešeno, zlasti med Angoro in Turčijo. Angorska vlada predlaga, da se lausanska konferenca odgodi za šest mesecev. Angorska vlada je sicer pripravljena podpisati mirovno pogodbo, toda izločiti se morajo finančna in gospodarska vprašanja, katera se morajo urediti v šestih mesecih.

Bavarska hoče biti samostojna. Bavarci so avtonomisti. Imeti hočejo svojega izvoljenega predsednika. Na seji deželnega zbora so ta predlog sprejeli z glasovi ljudske stranke in bavarskega centra.

Novi češkoslovaški finančni minister je postal narodni demokrat inž. Teodor Bečka, predsednik upravnega sveta Živnostenske banke. Novi minister — je svak umrlega dr. Rašina. To je važno!

Delavski razpori na Norveškem. Norveška delavska stranka, dosedaj pridružena moskovski internacionali, je prišla v navskrižje z eksekutivo tretje internacionale. Slednja zahteva gotove spremembe v ustroju norveške delavske stranke in pa večjo podložnost moskovski eksekutivi. Glavni odbor norveške delavske stranke je te zahteve odklonil in svoj korak zagovarja s tem, da bi stranka potem ne bila več samostojno telo in ne bi imela brez dovoljenja iz Moskve niti moči določati kako delovati na Norveškem. Vsa zadeva pride pred strankin kongres. Enake zmešnjave so v strokovnem gibanju. Norveška federacija strokovnih unij je sklenila odstopiti od Amsterdamske Internacionalne strokovnih delavskih zvez radi frakcijskih bojov, ki divjajo med norveškim delavstvom. Vprašanje, dali se norveška federacija pridruži moskovski internacionali strokovnih unij, ali če ostane samostojna, dokler se situacija ne razčisti, pride pred kongres federacije. Na Norveškem so strokovne unije aktivne v delavski stranki in tako

je stranka kot taka pripadala moskovski internacionali, zveza strokovnih unij, v kateri imajo večino pristaši II. internacionale. Slednji boj na Norveškem je precej podoben frakcijskemu boju italijanskega delavstva v času, ko je italijansko delavstvo sklenilo pristopiti k moskovski internacionali, toda pozneje odklonilo pogoje, ki jih je stavila eksekutiva v Moskvi za pristop. Od tistega časa je šlo delavsko gibanje Italije navzdol in danes so fašisti gospodarji v deželi. Previdnost, da se ne bi delalo enakih napak, bi bila v tej kritični situaciji za norveško delavstvo vsekakor na mestu.

M. Delcassé je umrl v Nici. Delcassé je bil zunanji minister v Franciji od l. 1898. do 1905. ter je pravi oče velike antante.

Skrb zaradi gospodarskega poloma Evrope imajo sedaj razni pisatelji, ki se bavijo z gospodarskimi in socialnimi problemi. Enodušno priznavajo vsi, da se je med vojno ropalo narode, da pa sistem ropanja še danes obstaja nemoteno dalje in kljub vsemu demokratizmu. Demokratizem ni organiziran, plutokracija pa je organizirana po državah in mednarodno. To izsesavanje gre tako daleč, da evropski kapitalizem narode v Evropi izkorišča sporazumno z mednarodnim kapitalom. Tiskanje bankovcev je golufija nad narodi, ker s tem le plutokracija eksploatira ljudstvo in narodno imetje sploh. Posledica temu kapitalističnemu gospodarstvu je popolno obubožanje srednjih slojev in veliko število razcapanih malih milijonarjev. Delavstvo pri tem največ trpi, ker na ta račun vsak dan bolj strada. Ipak pride preobrat v teh metodah gospodarstva, ker so kapitalisti že dovolj odrli narode.

V Angliji in Italiji se kaže odpor proti francoski akciji v Poruhrju. Med državami sicer še ni prišlo do očitnih nesoglasij, vendar se pa pojavljajo glasovi vedno pogostejše, ki pravijo, da hoče Francija izrabiti zavestništvo v svoje sebične namene, dočim grozi drugim državam, da ne pridejo na svoj račun pri reparacijah in vojnih odškodninah. Očividno Francija že čuti to nezaupanje, zato pa se skuša po ovinkih pobotati z Nemčijo.

Predsednik Zedinjenih držav Harding predlaga ustanovitev nove zveze narodov, ker Amerika ne mara pristopiti k sedanji zvezi narodov. Harding meni s tem ustanoviti nekakšno protivojno zvezo. Seveda je treba najprej ustaviti oroževanje in zmanjšati vojske. Tega pa imperialistični kapitalisti ne marajo.

1. marca. To je pač le prazen izgovor. Do volitev bo že kaj, če ne bi bilo nevarno?

Delavska predstava v dramskem gledališču! V soboto 3. marca ob 8. zvečer bodo uprizorili Büchnerjevo dramo »Vojček«. Cene vstopnic so polovične. Predprodaja vstopnic v tajništvo »Svobode«, Židovska ulica 1. I. nadstropje (nad drogerijo A. Kane) in v strokovni komisiji v Šelenburgovi ul. 6., II. nadstropje. Sodruga opozarjamo, da si pravočasno nabavijo vstopnice!

„Enakost“ poroča z dne 23. februarja o zadevi, ki jo je imel s stranko Nachtigal, ki je pri teh volitvah postal kandidat radikalne stranke. Nas bi stvar ne zanimala, če bi se bil Nachtigal umaknil iz političnega življenja, ako so mu bila tla prevročila. Ker pa je stopil v najbolj reakcionarno stranko v državi zato, da škoduje socialistični stranki, to pa je dokaz, da mož ni bil prepričan socialist nikdar. Nachtigalu se očita v nekem zapisniku, ki je bil sestavljen glede izplačila železničarskih doklad dne 4. julija 1922, da je bil Nachtigal največja opora okrajnemu glavarju dru. Lajnsiču ob prevratu, ko so izganjali iz države njegove kolege. Ta očitek se je smatral doslej kot interna stvar, sedaj pa, ko je prišla v taki obliki v javnost, je pa dolžnost Nachtigalova, da se opere, če mu je mogoče. Za stranko kot tako pa je uskok v radikalno stranko vsekakor odigral vlogo v delavskem pokretu poleg vseh tistih, ki so skok posredovali, ali sicer pospeševali. Da, kdor hoče biti socialist, mora biti tudi prepričan o resnobi socialističnega pokreta in značajan. Da takega moža socialisti niso mogli kandidirati, je vsakomur jasno.

Nas napadajo — buržuazijo ščitijo! Pod tem naslovom obsoja „Enakost“ najodločneje vse Brnotovstvo v „Napreju“. Opisuje, kako na neodkrit način sta Brnot in celjski Koren zavrnili skupen nastop socialističnega proletarijata v mariborski oblasti. Dočim ti ljudje razbijajo socialistični pokret, varujejo z izredno previdnostjo meščanske stranke. Brnot je sedaj opravil svoje delo, ker je odbil vse od sebe, kar je še bilo kaj resnega. Nedvomno odbije s tem herostratskim činom še zadnje organizacije in zadnje sodruge, ki doslej niso imeli prilike spoznati ob blizu njegovega razdirajočega delovanja. Ogromno škodo je napravil ta mož v socialističnem pokretu v Sloveniji.

Strup sika tajnik Brnot in misli, da je to socializem. Pogreša načela, a o načelih in socializmu njegov „Napreju“ ni celo leto nič pisal. Govori o resnici, pisal je ni, govori o morali, vzgajal je ni. Tako postopanje bi se moglo imenovati — milo rečeno — kvečjemu farizejstvo.

Puč v strankah so postali moderni. Mi nismo napravili puča, ker ga je Brnot napravil proti nam. Povemo pa danes, da puč ni nobeno junastvo in da ima vedno slabe posledice, če ni organizatoričen. Organizatoričen je pa puč takrat, če združuje, nikdar pa ne, če razdružuje. Razdruževalnih in desorganizatoričnih pučev imamo že preveč. Pomenimo se rajši o tem, kdaj ustvarimo enotno socialistično stranko; še le tedaj bomo lahko vzklikali ponosno: Zedinili smo se, sedaj smo na pravi poti!

Zadnjič smo objavili tudi volilni oklic SSJ z namenom, da dokažemo, kako popolnoma so enake naše zahteve do narodne skupščine z onimi ter ker gre z nami v volilni akciji mariborska oblastna organizacija, ki je ripadnica SSJ, dočim sta skupini Brnota in celjskega Korena zunaj te stranke, ker ne vršita svoje organizatorične dolžnosti.

Predsednik krščansko-socialne železničarske „Prometne zveze“ g. Beltram, je izdal ostro okrožnico proti dru Korošcu, v kateri očita klerikalcem, da so izdali železničarje.

Nova motorna brizgalna je dospela v Ljubljano, Preiskusili so jo pred enim tednom ob Ljubljani ter jo vse vprek hvali.

Na štajerskih voliščih bo deset volilnih škrinjic. Pri sodišču v Mariboru je bilo vlaganje kandidatnih list zaključeno v torek. Vložene so bile po vrsti: 1. Kmečko-obrtna ali demokratska (nosilec dr. Kukovec). 2. Klerikalna (nosilec dr. Korošec). 3. Novačanova (nosilec dr. Novačan, brez Radića). 4. Samostojneži (nosilec samostojni Drogenik). 5. Socialistična partija Jugoslavije in Kmečko-delavska zveza v sporazumu s Socialistično stranko delovnega ljudstva (nosilec s. Rudolf Golouh). 6. Nemški nacionalci (nosilec dr. Schauer v družbi sami nemški magnati). 7. Radićeva (nosilec Radić brez Novačana). Bernotova (nosilec delodajalec pekovski mojster Koren). 9. Neodvisna gospodarska (nosilec vitez Zagorski, ki je postavila kandidata samo za mariborski srez, lista je bila odklonjena). 10. Narodni socialci ali stranka konsumentov in producentov, datek bankirjev (nosilec Brandner, znani monarhist in glasovalec za »Zakon o zaščiti države«). 11. Radićevi ali stranka črne reakcije, političnih špekulantov in izdajalcev proletarijata (nosilec dr. Stojadinović, minister naših slabih financ). Torej izbire dovolj. — **Proletariat pa, ki glasuje za enotno proletarsko fronto, bo volil le na štajerskem v 5. škrinjico.**

Predsednik upravnega sodišča v Celju je postal dr. Ivan Vertačnik; člani pa Ljud. Brenc in Henrik Stejskal.

Volitve! Duhovi so že silno razburjeni, dasiravno je do 18. marca še tri tedne časa. Vsaka stranka skuša čim več vode napeljati na svoj mlin. Pri tem se poslužujejo vse brez izjeme najostudnejših manir, da se človeku vse zagabi. Nočemo govoriti o teh volitvah, ki se vrše 18. marca, temveč pokazati hočemo na one volitve, ki jih vršimo redno, dnevno, zavestno in mehanično. Te volitve, ki jih imamo pravkar v mislih, so za delavski razred še večjega, da naravnost neprecenljivega pomena. Žalibog, da se tega delavstvo ne zaveda. Ne pride mu na misel, da voli svojega najhujšega sovražnika, ko mu nosi svoje težko prislužene groše v štacuno, ne premisli, da pljuje v svojo skledico, ko sedi v sobi ošabnega gostilničarja, ne vidi zajca, ki čepi za grmom tovarnarjevega konzuma. Prijatelji, to so volitve, ki se vrše vsak dan, za katere hočemo in moramo agitirati vsi, ki imamo smisla za dobrobit delavstva. Če kje, tedaj velja za te gospodarske volitve geslo enotne fronte, ki jo mi vedno in povsod naglašamo. Delavec daj svoj denar v delavske gospodarske organizacije, nalagaj ga v hranilnico Konzumnega društva, ki ga obrestuje po 1 odstotek višji kot meščanski denarni zavodi.

Transport češkoslovaških delavcev so vozili preko Avstrije na Švicco in v Francijo. Ta transport so ustavili železničarji pri Inomostu. Vlak se je vrnil nato v Linec, kjer so ostali tri dni v silno neugodnih razmerah. Vlak je potem vozil do Solnograda, kjer je bil zopet ustavljen. Francozi groze, da pošljejo vojaštvo. Pripravljajo se za novo vožnjo ter upajo, da se posreči. Do Inomosta so prišli že v sredo.

Brezposelnost na Analeškem zopet narašča, kajti število nezaposlenih znaša že okoli 1.600.000 oseb. Tudi to so sadovi kapitalistično-imperialističnega gospodarstva velike antante.

Nikolaj Kopernik. Dne 19. februarja je minilo 450 let, kar je bil rojen v Thornu pri Varšavi Nikolaj Kopernik. Kopernik je napravil pravo revolucijo v zvezdoznanstvu, dasi njegove trditve niti še ob njegovih smrti niso zbujele posebnega interesa. Kopernik je študiral v Krakovu, v Bologni in Rimu. Bavil se je z matematiko, pravom, teologijo in medicino. Ob vsej zaposlenosti pa se je bavil z zvezdoznanstvom. V Frauenburgu je bil škof njegov stric, ta ga je vzdrževal ter poslal tudi v Italijo. Med tem mu je na oskrbel kanonikat pri svojem kapitlju. Leta 1496. je odpotoval v Italijo in leta 1505. ga prvič zasledimo v Frauenburgu kot ka-

Naše volilne škrinjice so:

v Ljubljani 3. — na Kranjskem 6. — na Štajerskem 5.

DNEVNE VESTI.

Vse naročnike najvljudneje opozarjamo, da takoj pošljejo naročnino. Tudi naš list ima svoje obveznosti, ki jih more izpolnjevati le tedaj, če zvesti naročniki tudi v tem oziru store svojo dolžnost. Zunanji naročnikom smo poslali z zadnjo številko položnice, pri ljubljanskih naročnikih pa se pobere naročnina tekom prihodnjega tedna osebno proti pobotnicam uprave.

Ljubljanski župan potrjen. Po vestih iz Beograda je ljubljanski župan sodrug dr. L. Perič potrjen. Prva seja, ki bo obravnavala le formalnosti, bo sklicana najbrže že prihodnji teden. Novi ljubljanski občinski svet bo imel mnogo dela. Pomisliti je treba, da že eno leto ne posluje, kljub temu, da bi bilo v današnjih razmerah nujno potrebno. Veliko odgovornost so si naprtili tisti, ki so zakrivali kršenje avtonomnega poslovanja občine. Uradnega obvestila o potrditvi še ni.

Anketa o pravilniku k zakonu o zaščiti delavcev se je vršila te dni v Beogradu. Podjetniki so se zlasti zavzemali za podaljšanje delovnega časa. Na razpravi je bila tudi prepo-

ved nočnega dela v pekarnah, pa niti v tem vprašanju ni bilo mogoče priti do soglasja. Iz razprav posnemamo le eno, da si bo delavstvo obdržalo v tej nazadnjaški državi samo one pridobitve glede delavskega varstva, ki jih bo samo branilo.

Kaj je z obrtno-nadaljevalnimi šolami. Obrtno-nadaljevalno šolstvo se je pri nas popolnoma zanemarilo. Niti v Ljubljani ni teh šol, dasi bi jih prav lahko vzdrževali javni faktorji in razne poklicne korporacije. Prejšnji občinski svet je dal inicijativo, toda malomarnost interesentov je akcijo onemogočila, ker — ni denarja. Obrtno nadaljevalne šole spe že deset let spanje pravičnega in sedaj naj se uresniči še radikalski načrt, da se odpravi pomožne šole, potem nekaj ljudskih šol, del vseučilišča, tako bomo pa sčasoma kulturni narod in kulturna država.

Državnim uradnikom je nakazala vlada tudi še za mesec marec dosedanje plače. Pravijo, da se ne morejo sporazumeti glede uvrstitve krajev v posamezne draginjske razrede, čeprav se je sklenilo, da se morajo draginjske doklade izplačati že

nonika, kjer je opravljal važne funkcije. Do Kopernika je veljalo naziranje, da se solnce suče okolo zemlje, to je, da je zemlja središče vsemirja. Kopernik pa je dokazoval, da to ni mogoče, ter trdil, da je središče našega osolnčja solnce, okolo katerega krožijo zemlja in druge zvezde, oziroma planeti. To naziranje velja še danes in je utemeljeno. Izpočetka so smatrali cerkev in znanstveniki to trditev le kot domnevanje, kot hipotezo, pozneje se je pa vnel hud boj proti Kopernikovemu naziranju. Sreča je bilo to, da se je takratna gospoda začela prepozno zanimati za Kopernikovo trditev, ker bi bil sicer zgorel na grmadi, kakor je zgorel Giordano Bruno. In danes se Kopernikovemu spoznanju ne upa nihče več ugovarjati v bistvu.

Ernest Renan. Dne 27. februarja je minilo sto let, odkar je bil rojen Ernest Renan, ki je pisal več versko-znanstvenih del. V posebni knjigi je opisal življenje Kristusovo. Konec njegovega spoznanja je bil ta, da živi v človeštvu globok čut verske vzgoje, ki ga ne izpodrinejo nikakršni razlogi ali dokazi. V dobi propagandističnega dela prejšnjega stoletja, so Renanove spise tudi socialisti čitali z velikim interesom, zlasti je pa delal z njimi propagando nemški liberalizem, ki je širil svobodomiselstvo.

S. Bahum proti dr. Leskovarju. Dr. Leskovar (SLS) je očital s. Bahumu denuncijantstvo. Ta je Leskovarja tožil, a se je obravnavala preloži, ker g. Leskovar ni mogel doprinese dokaza resnice. Leskovar je prosil za preložitve obravnave na tri tedne. Leskovar bi bolj pametno storil, če bi bil rekel: „poravnajmo se“, ker bo tudi v treh tednih težko dobil dokaze in priče.

Slovenski radikali so baje vendar preprosili ministrskega predsednika Pašiča, da pride malo poagitarati zanje v Slovenijo. Ej, tudi to ne bo mnogo zaleglo, čeprav so nekateri, ki se domišljujejo, da so inteligenti, pa se silno radi obešajo za frak gospodom prav po suženjsko. Pravijo, da Pašič počasti Slovenijo s svojim milostnim posetom že koncem tedna. Mudil se bo v Ljubljani in Županičevi domovini na Dolenjskem v Novem mestu in Črnomlju. Pašič se pa utegne še tudi premisliti.

Splošni svet angleškega strokovnega kongresa je nakazal 500 funtov šterlingov nemškemu strokovnemu gibanju za boj proti zaslužnjenju delavcev v Poruhrju ter sklenil pozvati organizacije, da podpro nemško delavstvo.

Kavarna Emona v Ljubljani je bila otvorjena v sredo. Emona se nahaja na jako lepem prometnem prostoru poleg glavne pošte in tramvajskega postajališča v novi palači Jadranske banke ter je najmodernejše opremljena.

„Kres“ je izšel.

Družinski list »Kres« je jako lep leposlovni in zabavni list. Prav te dni je izšla 12. številka prvega letnika, ki zopet prinaša bogato vsebino. »Kres« ima v tej številki naslednjo vsebino: Pesmi: Tone Seliskar, Pomlad; Paradni marš proletarcev; Ernest Tiran, Matjaževa vojska; Rabindranath Tagore-E.T., Trije spevi; Joško Krošel, Večerna molitev na sprehodu, Vida Tauferjeva, Trmoglava popotnica. — Leposlovni del: Zvonimir Kosem, Kata; J. Suchy, Ubogljivi slon; Lazar Lazarevič-Čulkovski, Narod stotero povrne. — Telovadba: Telovadno društvo »Sloga«, gimnastika kot vzgojevalno sredstvo. — Socialni vestnik: Alkohol in korupcija. — Književnost. — Listnica uredništva. — Ob sklepu. — Kazalo za letnik 1922.

»Kres« se je vrlo vdomačil v delavskih in tudi meščanskih rodovinah. Minulo leto je izhajal »Kres« tupatam nekoliko neredno. V novem letu, ko list uredništvo tudi preuredi in izpopolni, bo izhajanje rednejše. Prvo številko letnika 1923 se razpošlje še ta mesec. Uredništvo upa, da sreča tudi v novem letu vse svoje stare prijatelje in prijateljice kot naročnike in sotrudnike ter da bodo tudi ti pomagali razširiti krog »Kresovih« čitateljev. »Kres« se vzdržuje iz lastnih moči, zaradi tega zasluži vso našo moralno in materialno podporo.

Naročnina na »Kres« (drugi letnik) znaša za celo leto Din 50.—, za dijake Din 40.—, za člane »Svobode« Din 30.—, za inozemstvo Din 65.—, za Ameriko Dol. 1.—. Zadnji številki »Kresa« je uprava priložila poštne položnice.

Naročajte Zarjo!

Parketarja

veščega dela na vseh parketnih strojih, nadalje več spretnih

mizarjev

za fino delo iz mehkega in trdega lesa in enega

strugarja

sprejme večje lesno industrijsko podjetje v bližini Kamnika. Stanovanje z električno razsvetljavo preskrbljeno. Sprejmejo se le najboljše moči treznega in poštenega značaja. Pismene ali ustmene ponudbe je pošiljati na

clv. Ing. V. Remec
Ljubljana, Kersnikova ul. 7.

Naročite se na »Kres« takoj na naslov: Uprava »Kresa«, v Ljubljani, Židovska ul. 1, I. nadst.

Dopisi.

Tržič. (Izv. dopis.) Da so klerikalci v obrekovanju, zavijanju in hinavščini strokovnjaki, tega jim ni treba dokazovati, zakaj to je slehernemu že zdavnaj znano, vedeti pa to nočejo njihove zaslepljene ovčice, katere ne čutijo, kako jih prefrigani klerikalci strižejo. Novi klerikalni naslednik »Večernega lista« in »Novega časa«, »Pravica« št. 8. od 12. februarja 1923. piše pod naslovom: »Strokovna zveza tovarniškega delavstva E. Glanzmann & Gassner, Tržič« in pravi, da je S. Z. T. D. dne 29. januarja vložila spomenico za zvišanje plače in zahtevala 25% na celo plačo, dosegla pa samo 35% na iemeljno plačo. Sedaj se pa huduje na našo strokovno organizacijo, ker niso imeli popolnega uspeha, češ, da smo mi to zakrivali. Ako je klerikalcem res kaj na tem, da bi se izboljšal delavski položaj, zakaj nas niso obvestili, da so vložili spomenico in zahtevali tozadevna pogajanja in ako ste se pogajali, zakaj niste vztrajali pri svoji zahtevi? Zakaj ste sprejeli samo 11% na skupno plačo? Zakaj se sedaj hudujete nad sodrugom Snjem, ki s strokovno organizacijo nima opraviti? Vidite, tukaj ste vrgli zopet krinko hinavščine s svojega črne obraza in hočete nezavednost delavstva izkoristiti. češ, mi smo tisti, ki smo vam hoteli dobro, a socialisti so nam nasprotovali. Z ozirom na to, prosimo gospoda Glanzmanna & Gassnerja, da nam blagovolita javno odgovoriti: kdaj so se vršila pogajanja? Iz okrožnice, s katero je bil povišek naznanjen, je bilo razvidno, da je firma povišala plače prostovoljno brez posredovanja te ali one organizacije! Klerikal-

cem pa povemo na ušesa, da prav dobro vemo, zakaj vi tako manevirate sedaj v tej burji. Bojite se namreč, da vas ta burja požene tja, kamor spadate! Volitve imamo predurmi in zato tako lazite od hiše do hiše in iščete pri delavstvu glasov, bilo slišne in tajne volilne pravice? Takrat vam ni bilo za delavstvo, ker ga niste rabili; takrat ste hodili skupaj s kapitalistično družbo! Danes je stvar drugačna. Zato delate v spovednici, na prižnici in povsod kjer imate priliko, če je še tako nelepa. Na eni strani sklicujete reveže, da jim obetate vse mogoče, na drugi strani pa kapitaliste in iščete za svojo stranko koristi od njih kakor je bilo to pred kratkim v »Vašem domu«, kamor ste iste povabili ne ozi, raje se na vero, narodnost ali kar koli. Vemo pač, da vam je žid ali mohamedanec prav tako dobrodošel, samo če upate, da se okristite z njim. Ob takih prilikah ne čutite potrebe, da bi tem kapitalistom obrazložili bedno stanje delavnega ljudstva in pokazali svojo človekoljubnost do tistega delavstva, kateremu vedno pripovedujete, da se borite za njegove pravice. Ker vam pa za dobrobit delavstva ni dosti mar, ste takrat laje pri polno obloženih mizah pridno praznili steklenice šampanjca. Delavci in delavke! Zdramite se! Poglejte malo okrog sebe, kaj se godi? Tisti, ki ne vedo kaj je skrb za družino v tej draginji, tisti tudi ne more imeti in nima čuta za vas. Ti vas poznajo samo tedaj, kadar vas rabijo kot vprego za svoj volilni voz, ko pa je ta izvlečen, vas za hvaležnost tlačijo, ker vas smatrajo za manj vredne in umazane brezpravne elemente. Zato premislite dobro, komu boste pri bodočih volitvah oddali svoj glas!

Odgovorni urednik Franc Gogala. — Izdajatelj in lastnik: Konzorcij »Zarja«. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasledniki.

Ne prenašli se!

z nakupom ako si nisi ogledal zalogo pri:

JOSIP PETELINC-U
LJUBLJANA, Sv. Petra nasip št. 7.

Tovarniške zaloge najboljših šivalnih strojev
»GRITZNER« za rodbinsko in
obrotno rabo. Posamezne dele
za šivalne stroje
in kolesa. — Potrebščine za
šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje,
toaletne potrebščine, galanterija in modno blago.

Na velike in malo.

Kar je res, je res!

Teste ine

PEKATETE'

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene.
Zahtevajte jih pri trgovcih!

Ivan Jax in Sin

Ljubljana, Gospodarska c. 2

Šivalni stroji in stroji za pletenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu.

Ustanovljena l. 1867. — Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji »Adler«.

Ceniki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarov:
Dürkopp, Styria, Waffnerad.

Naznanilo!

Naznanilo!

P. n. občinstvu ter znancem, prijateljem in gostom z dežele vljudno naznanjavo, da sva odprla 28. februarja opoldne v novi palači Ljubljanske kreditne banke, nasproti glavne pošte prvovrstno

KAVARNO „EMONA“

opremljeno z vsem komfortom. — Sklicujoč se na najino dolgoletno prakso, upava cenj. goste s solidno in skrbno postrežbo v vsakem oziru zadovoljiti ter se priporočava za naklonjenost.

Jan in Kati Fiala.

Restavracija se odpre nekaj dni pozneje in se bo to slav. občinstvu naznanilo po časopisih.